

† Dr. Arnošt Muka

Težak udarec usode je zadel bratski lužiško-srbski narod 10. oktobra 1932, ko je v Budyšinu umrl eden največjih lužiško-srbskih učenjakov in rodoljubov dr. Arnošt Muka. Z njim je legel v grob mož, ki je nad 60 let neumorno oral narodnostno in kulturno ledino Lužičkih Srbov, mož znanstvenik, ki je s svojimi znanstvenimi deli zbudil zanimanje za svoj mali narod po vsem kulturnem svetu.

Pokojni dr. Arnošt Muka se je rodil 10. marca 1854 v Velikem Osijeku, dve uri hoda zapadno od Budyšina. Gimnazijo je končal v Budyšinu, kjer je bil kot višješolec tudi predsednik najstarejšega lužiško-srbskega dijaškega društva »Societas Slavica Budissinensis«. Visokošolske študije je dovršil v Lipskem in Jeni. Najprej je absolviral evangelsko bogoslovje, nato pa slavistiko in klasično filologijo. Za doktorja filozofije je bil promoviran na vseučilišču v Lipskem, nakar je služboval kot srednješolski profesor v Žitavi, Budyšinu in Kamenici (Chemnitz) ter nazadnje v Freiburgu, kjer je stopil l. 1916 v pokoj.

Glavno polje njegovega znanstvenega delovanja je bila slavistika, literarna zgodovina, leksikografija in folklor, kjer si je pridobil nevenljivih zaslug. Izdal je celo vrsto knjig iz omenjenih strok ter jih večino založil na lastne stroške. S svojimi obširnimi in izčrpnimi onomatološkimi deli si je pridobil sloves enega glavnih avtoritet na polju slovanske etimologije, svojemu narodu pa je izoblikoval njegov književni jezik. Ogromna večina njegovih del je raztresenih po raznih lužičkih revijah in časopisih, pa tudi slovanskih in nemških strokovnih listih. Največ njegovih del je objavljenih v Časopisu Mačicy Serbskeje, kateremu je bil od l. 1895 preko 30 let urednik in pa v literarni reviji »Lužica«, ki jo je ustanovil l. 1882 in ki je letos radi novih političnih razmer v Nemčiji morala prenehati izhajati.

Prvo njegovo večje delo je »Historische und vergleichende Laut- und Formenlehre der niedersorbischen Sprache«, ki je izšlo l. 1891 v Lipskem. Velikega pomena za poznavanje Lužiških Srbov je njegova obširna in kritična statistika lužiško-srbskega naroda, ki jo je sestavil na podlagi privatnega ljudskega štetja in izdal v posebni knjigi l. 1886. Tema deloma so sledili njegovi zemlje-

† Dr. Arnošt Muka.

pisni slovarji, obširna razprava o lüneburških Slovanih, o Srbih v Lukovskem okraju ter razne slovnice in manjši slovarji gornje in dolnje lužiške srbščine. Krona vsega njegovega ustvarjanja pa je »Thesaurus linguae Lusatiae inferioris Sorabicae — Slow-nih dolnosrbskeje rěcy a je-je narěcow«, na katerem je delal več kot četrto stoletja. Rokopis je predal ruski carski akademiji v Petrogradu, ki je v letih 1911 do 1915 natisnila prvi del slovarja od A do N. Tiskanje drugega dela je preprečila svetovna vojna in ko so v Rusiji zavladali sovjeti, dela niso mogli nadaljevati, ker niso imeli zato potrebnega denarja. Z velikim trudom se mu je čez več let s pomočjo praške akade-

mije in berlinskega sovjetskega poslaništva posrečilo dobiti iz Ljeningrada še netiskani del rokopisa, ki je bil v letih 1923—1927 tiskan v Pragi. Kot dopolnilo k temu slovarju je izšel v Pragi l. 1928 še obsežen slovar dolnjelužiških krajevnih in rodbinskih imen.

Na lastne stroške pa ni izdal samo mnogo svojih, ampak tudi mnogo drugih del. Tako je v sedmih zveskih izdal zbrana dela največjega lužiško-srbskega pesnika Arnošta Barta-Čišinskega, v štirih zvezkih pesmi Handrija Zejlerja, Waltarjeve pesmi ter

še mnogo drugih knjig, kakor n. pr. Wjelino zbirko gornjelužiških pregovorov in rekov, ki jih je marljivi Wjela nabral med narodom približno 10.000. Osnoval je tudi razne knjižne zbirke, kakor »Serbska ludowa knjihowna«, »Prěnja serbska džiwadlowna zběrka« itd., ki jih je tudi sam urejeval.

V nacionalnem pokretu Lužiških Srbov je stal vedno v prvih vrstah onih, ki so se odločno zavzemali za pravice najmanjšega slovanskega naroda. Več desetletij je stal na čelu lužiško-srbskega mladinskega gibanja ter si je kot tak pridobil prvo mesto v novejšem nacionalnem preporodu Lužiških Srbov. Njegova zasluga je, da se je pričelo z gradnjo Serbskega doma v Budyšinu, ki je bil otvorjen l. 1903 in za katerega je doprinesel tudi mnogo gmotnih žrtev. Že kot dijak je dal inicijativo za vsakoletne shode lužiško-srbskega dijaštva, ki so skozi pet desetletij igrali glavno vlogo v lužiškem narodnem pokretu. Ob prevratu je bil član lužiško-srbskega narodnega odbora, ki je na pariški mirovni konferenci zahteval samostojnost srbske Lužice. Zato je bil pozneje od Nemcev »radi rovarjenja proti nemškemu državnemu edinstvu« obsojen na 4 mesece zapora in 500 mark denarne kazni.

Muka je povsod in ob vsaki priliki odločno izpovedal svoje lužiško-srbsko prepričanje. Bil je Srb ex se, Srb in se, Srb per se! Ko je bil nekoč v avdijenci pri saškem kralju, mu je ironično pripomnil: »Mucke, Sie sind ein grosser Wendel!« »Ja, Majestät, das bleibe ich auch bis zum Ende«, se je glasil Mukov odločni odgovor.

S svojim znanstvenim delom si je Muka pridobil mnogo rednih, dopisnih in častnih članstev raznih znanstvenih društev in akademij. Od slovanskih je bil član Srbske akademije nauka v Beogradu, Jugoslovenske akademije v Zagrebu, dopisni član petrograjske in redni član češke akademije v Pragi. Poleg tega je bil častni član mnogih drugih slovanskih društev in častni predsednik Mačice Serbske v Budyšinu. Imel je tudi več ruskih, srbskih, črnogorskih, poljskih, saških, čehoslovaških in jugoslovanskih odlikovanj.

Njegov dom v Wilhelmstrasse v Budyšinu, kjer je izdihnil svojo veliko dušo, je bil pravo slovansko svetišče, kamor so romali vsi, ki jih je pot zanesla na slovanski otok sredi nemškega

morja. Vsakega slovanskega gosta se je izredno razveselil in navadno ga je zadržal pri sebi po več ur, povprašujoč ga po razmerah v njegovi domovini in veseleč se vsakega slovanskega napredka. Trdno je Muka veroval v vstajenje svojega, vedno huje tlačenelega naroda in v lepšo slovansko bodočnost. Dali se bodo njegove sanje izpolnile? Dal Bog!

Bardu zadnjega ostanka polabskih Slovanov bodi ohranjen časten spomin!

Vekoslav Bučar.

Ljubljana, dne 2. aprila 1933.

